

Uffe Østergaard:

Anmeldelse af:

Jørgen Viemose: Dansk kolonipolitik i Grønland, Demos 1976, 187 s.
(ca. 45 kr.).

Denne undersøgelse er en let revideret udgivelse af et baggrundspapir til en større undersøgelse af den danske stats planlægning af Grønland, som foretages på Arkitektskolen i Århus (afdelingen for fysisk og økonomisk planlægning). Som følge af denne baggrundsmaterialekarakter har Viemose først og fremmest bestræbt sig på at sammenfatte de eksisterende vidt spredte oplysninger om den danske stats fremfærd i Grønland fra koloniseringens begyndelse i 1721 til i dag. Han karakteriserer det selv beskedent som "en simpel kronologisk sammenstilling af nogle begivenheder i Grønlands historie ... specielt af begivenheder, der er affødt af kolonimagtens bestræbelser på at etablere en politisk-administrativ struktur" (s. 160). Det har været svært at etablere denne historiske oversigt p.g.a. den spredte og idealiserende karakter af de foreliggende behandlinger (især Finn Gads mammutværk, hvoraf der foreløbig er udkommet 3 bind).

Selve denne sammenstilling af statens politik har imidlertid gjort det muligt for Viemose at etablere en klar linie i den førte danske kolonipolitik. Uden større teoretiske armsving når han frem til klart at påvise eksistensen af eksplisit formulerede økonomiske udbytningsinteresser fra den danske stats side helt på tværs af den almindeligt accepterede opfattelse, at besiddelsen af Grønland har kostet staten penge. I snæver forstand er det rigtigt, at statens budgetter, i hvert fald efter 2. verdenskrig har været "belastet" af udgifter til Grønland. Men en nøjere analyse af disse udgifter viser klart, at de udgiftkrævende sektorer er det danske bureaukrati i Grønlandsministeriet, og at indtægterne ved investeringerne i Grønland er tilfaldet danskere (undersøgelsen er foretaget af en gruppe kulturgeografer ved Københavns Universitet, Mogens Buch-Hansen m.fl.: En undersøgelse af den danske stats udgifter i forbindelse med Grønland, Geografisk Institut, K.U. 1972).

Viemoses historiske redegørelse er som nævnt især koncentreret om udviklingen af administrationssystemet, som han periodi-

serer klart og overskueligt. Via beskrivelsen af dette, når han frem til at karakterisere resultaterne af den særlige (og i kolonialistisk forstand vellykkede!!) danske kolonipolitik således: "Dansk grønlandspolitik har været en succes. At udnytte en kolonis naturlige ressourcer og dens befolkning i over 250 år, uden at befolkningen på et eller andet tidspunkt har gjort kraftigt oprør, har ikke været mange kolonimagter beskåret". (s. 7). Koloniseringsmekanismernes beskrives således: "Da udnyttelsen hovedsageligt blev foretaget ved hjælp af handel med grønlanderne, afbrød man hurtigt grønlandernes interne handelsforbindelser. Herved svækkede man mulighederne for en samlet grønlandsk modstand. Denne svækkelse blev yderligere forstærket ved, at kolonimagten bevidst satsede på at udvikle en allieret gruppe af grønlandere. Det gjorde man ved at udnytte de spæde kim til klassesamfund, der eksisterede i det før-koloniale, grønlandske samfund". (s. 7-8). Det var denne danificerede gruppe af familier som leverede mandskabet til den lokale administration, og det er efterkommere af den samme elite, som dominerer grønlandsk politik i dag. De gør det muligt for Danmark at dominere og udnytte Grønland til fordel for nogle danskere uden åben magtanvendelse.

Det er lykkedes Viemose at demonstrere sine teser rimeligt overbevisende i et sobert historisk oversigtsarbejde (i Axel Kjær Sørensens anmeldelse i Historie XII: 1-2, 1977, s. 235-36 findes en liste over mindre, faktuelle fejl, som det er praktisk at tage højde for ved brug af bogen). En svaghed er, at han ikke har overvejet karakteren af det eskimoiske samfund, som blev koloniseret, men uproblematisk har overtaget en forenklet materialistisk fremstilling af Jens Drivsholm Eriksen: Samfundsformer og bosætning: Vestgrønland omkring 1700 - en analyse af "det oprindelige grønlandske samfund" ved den dansk-norske kolonisations begyndelse. (Arkitektskolen i Århus 1975). Det er af stor betydning for den politiske diskussion i Grønland (og i Danmark) i dag at danne sig et uromantisk billede af det førkapitalistiske, eskimoiske samfund og dets værdier med henblik på opbygningen af et alternativ til danificeringen.

Et problem, som følger af den manglende teoretiske diskussion (og afklaring?) er, at Viemose uproblematisk identificerer den objektive udviklings resultater med de bevidst formulerede

subjektive hensigter hos de historisk handlende personer. Dette er et tilbagevendende problem i alle videnskabelige, historiske analyser (jeg har forsøgt at strukturere en analyse af fascismeteoridiskussionen ud fra denne modstilling, se Historievidenskab 3-4, 1975). Selv om Viemose har delvis kildemæssigt belæg i de interne overvejelser i bureaukratiet, er det for unuanceret at reducere hensigterne i kolonipolitikken til dens resultater. Derved afskærer man sig fra en total forståelse af den historiske virkelighed. Derimod er det yderst virkningsfuldt (og berettiget) i en politisk-agitatorisk sammenhæng. Jeg vil derfor heller ikke bebrejde ham denne forkortning, men blot påpege det som et problem for det fortsatte projektarbejde.

Som konklusion vil jeg fremhæve bogens klare og pædagogiske udformning. Der er tale om en forbilledlig politisk oplysende samfundsvidenskabelig historisk analyse.